

AFB. II. EEN LIJN ETS, WAARBIJ EEN TINT VOLGENS DE LAVIS-MANIER IS AANGEBRACHT. DE PLAAT IS GEHEEL MET DE HAND SCHOONGEVEEGD EN DAN ZONDER EENIGE VERDERE BEHANDELING AFGEDRUKT. ZE IS ECHTER OP RETROUSSAGE BEREKEND, DAAROM VERTOONEN ZICH DUS NU DE LIJNEN ZOO SCHRAAL MOGELIJK; EN DE RUIMTE ER TUSSEN IS NOG GEHEEL WIT. ZIE AFB. 12 EN 13.

Het is natuurlijk wèl denkbaar, dat een artist in zijn ets een procédé toepast dat slechts voor een beperkt aantal afdrucken geëigend is, bijv. twintig. Nadat nu deze verkregen zijn kan hij zijn plaat weer onderhanden nemen en volgens een andere werkwijze behandelen die minder gauw uitslijt en zich voor een honderdtal prenten best leent. Dan is er, als de tweede manier sterker maar minder fijn is dan de eerste, verschil in artistieke waarde en dus een reden om verschil in prijs te maken tusschen de twee series. Doch het zal nauwelijks gezegd behoeven te worden dat dit geval een hooge uitzondering zijn zal.

Wij merken dan op, dat in 't algemeen ten onrechte de eerste afdrucken van hoogere kunstwaarde worden geacht te zijn. Maar op den *langen* duur worden door het drukken de prenten ook werkelijk zwakker, dus: gaan

in gehalte achteruit. Het is nu van belang na te gaan, waar die grens tusschen goede en minderwaardige prenten kan liggen.

Zink slijt door zijn grootere zachtheid vlugger af dan koper in het algemeen doet, maar het is aan den anderen kant weer denkbaar dat een zèér fijn gebeten koperen plaat vlugger afslijt dan een zinken, die bijzonder fors gebeten is. *) De behandeling van het drukken, het afvegen der oppervlakte dat bij elken druk terugkeert is er de hoofdoorzaak van; het uit zich in het slapper worden van de drukken. Door galvanoplastisch verstellen echter kan hieraan tegemoet gekomen worden, ofschoon zoo'n uitbreiding van het aantal exemplaren geen artistiek voordeel heeft. Men kan met verstellen al gauw tot een paar duizend exemplaren komen, de uiterst dunne staallaag brengt

*) Op beide metalen komt men toch al gauw tot een dertigtal goede afdrucken, ook al is de plaat licht gebeten.